

DZIENNIK POMORSKI

PRZEDPŁATA:

Miesięcznie w ekspedycji . . .	2,55 zł.
Z odnośnieniem i w agencjach . . .	2,65 "
Na poszcie, już z odnośnieniem . . .	2,80 "
Kwartalnie w ekspedycji . . .	7,65 "
Na poszcie już z odnośnieniem . . .	8,67 "

Strajki i inne wypadki zwalniają Wydawnictwo z dostarczania numerów bez zwrotu — — części kwoty abonamentowej. — —

OGŁOSZENIA:

na 4 stronie 6 lam. od wiersza mm. lub jego miejsca 15 gr., na 3 str. 30 gr., na 2 str. 60 gr. Dla W. M. Gdańska te same liczby w guldenach. Tłumaczenia i ogł. skomplikowane o 20 proc. drożej. Ogł. z innych krajów płatne tylko w walucie tychże. Terminowego ogłoszenia się nie gwarantuje. Ogłoszenia przyjmuje się do godz. 9. przed poł.

Poniedziałek: Edwarda
Wtorek: Kaliksta

|| CHOJNICE, wtorek dnia 14 października 1930 r ||

Słońca wschód 6 23 zachód 17.09
Księżycy wschód 19.46 zach. 13.16

Więści o krótkiej treści

W Hiszpanji policja otrzymała zawiadomienie o zamierzonym przewrocie. Aresztowano wszy stkich przywódców republikańskich, w tem kilku ministrów dawniejszych.

Podczas dokonywania zdjęć filmowych w Ameryce nastąpił wybuch. skutkiem czego 40 osób zostało zranionych.

Bank amerykański Higginsen i Co oświadcza że Niemcom przyznano kredyt w wysokości 125 milionów dolarów.

Powstańcy brazylijscy ponieśli podobno decydującą klęskę na pograniczu stanu San Paulo o arz w stanach Porwana i Goyaz.

Samolot kursujący między Toulouse a Casablanca spadł Pilot i trzech pasażerowie zabici:

We Francji samochód osobowy porwany został przez pociąg i rozbity. 4 osoby są zabite.

W Nowym Jorku został przywódca bandytów Jack Diamond w pewnym hotelu 4 strzałami ciężko rany.

Król włoski przyjmował w San Rossere króla bułgarskiego Borysa.

W poniedziałek odbędzie się pierwsze posiedzenie parlamentu niemieckiego, na którym nastąpi wybór marszałka.

Socjaliści berlińscy odbyli w niedzielę w Lustgastenie wielką manifestację przeciwkodyktatu rze i faszyzmowi. B. marszałek Reichstagu Soebe wystąpił bardzo ostro przeciw nacjonalizmowi.

Po 5 miesięcznej transatlantycznej podróży po wrócił okręt Rzplitej Polskiej Iskra, mający na pokładzie 21 uczniów szkoły podchorążych marynarki wojennej Iskra odwiedziła Anglię, Francję, wyspy Zielonego Przylądka, Antyle i Amerykę Północną. Jest to pierwsza na tak szeroka skalę zakrojona podróż polskiego okrętu wojennego:

W Bydgoszczy w bramie jednego z domów przy ulicy Gdańskiej usiłował popełnić samobójstwo, strzelając do siebie z rewolweru, komornik sądowy Jan Nowak. Desperata w stanie bardzo ciężkim przewieziono do lecznicy miejskiej. Przy czyni rozpaczliwego kroku nie zdołano narazie stwierdzić.

Przybył do Warszawy na zaproszenie uniwersytetu warszawskiego jeden z najznakomitszych matematyków francuskich, profesor uniwersytetu paryskiego Emil Borel. P Borel wygłosi w uniwersytecie cykl wykładów.

W Sulejowie pod Piotrkowem znaleziono ukryte w stercie słomy zwłoki posterunkowego policji Jana Korzeniowskiego, który podczas obchodu nocnego został zamordowany 6 strzałami z rewolweru. Śledztwo narazie nie wykryło sprawców.

Samolot Legjon Amerykański z dwoma lotnikami jako załoga wystartował w niedzielę z Nowego Jorku przez Atlantyk: Samolot zamierza po przybyciu do Europy oblecieć kontynent europejski i zakończyć swój raid w Konstantynopolu. Na samolocie znajduje się 3000 litrów materiałów pędnych:

Lista Narodowa otrzymała nr. 4

W piątek odbyło się posiedzenie państwowej komisji wyborczej pod przewodnictwem sędziego Giżyckiego. Obrady trwały od godziny 7 wieczora do 12,20 w nocy. W posiedzeniu brali udział. ze Stronnictwa Narodowego — Sawicki, BB — Podoski, PPS — Pużak, Wyzwolenia — Woźnicki, Stron. Chłopskiego — Krysa; Piasta — Urbanowicz Niemcy — Utta i Ukraińcy — Kosonocki.

Przed porządkiem obrad dr Pużak zapytał sędziego Giżyckiego, jak zamierza umożliwić funkcjonowanie komisji. zagrożone w ten sposób że jeden członek komisji i kilku zastępców zostało pozbawionych wolności.

Pan sędzia Giżycki odpowiedział że dopóki jest quorum nie widzi powodów do wkraczania:

Następnie przystąpiono do stwierdzenia ważności zgłoszonych list.

Zatwierdzono: BB — nr 1, Frakcja Rewol — 2, **Lista Narodowa — nr 4.** Blok lewicy socjal. — nr 5, Poale Sjon — nr 6, Centrolew — nr 7; blok ukraiński — białoruski — nr 11, niemiecki blok wyborczy — nr 12, blok żydowski w Małopolsce — nr. 14, PPS — lewica — nr 16, blok obrony praw narodowości żydowskiej w Polsce (sjoniści) — nr 17; żydowski blok gospodarczy — nr 18, Katolicki blok ludowy (Ch D) — nr 19 monarchiści — nr 20.

Całkowicie unieważniono listę nr 20 (Stron: Chłopskie — rozłamowcy) na tej podstawie że z 6 podpisów położonych na liście trzy uznano za nieważne.

Pozostałe listy będą rozpatrywane na następnym posiedzeniu.

Stowarzyszenie Urzędników Państwowych a wybory

Pod przewodnictwem dr St. Warmkiego odbyło się posiedzenie plenarne zarządu głównego Stowarzyszenia Urzędników Państwowych Rz P. Przy udziale reprezentantów ośrodków prowincjonalnych.

Po przyjęciu sprawozdania komitetu wykonawczego i udzieleniu mu dyrektyw w zakresie akcji zawodowej w najbliższym okresie, zarząd główny zastanawiał się nad kwestją stosunku S U P do wyborów.

Wszystkimi głosami przeciw jednemu uchwalono.

1) W akcji wyborczej, jako Stowarzyszenie Urzędników Państwowych Rz P nie wziąć udziału oraz

2) zabronić wszystkim oddziałom Stowarzyszenia angażowania firmy Stowarzyszenia w jakimkolwiek bloku wyborczym działaczom zaś związkowym używania tytułów organizacyjnych.

Podjęmując powyższe uchwały, zarząd główny wychodził z założenia iż wybory do ciał parlamentarnych są aktem politycznym, w którym nie może brać udziału Stowarzyszenie, jako bezpartyjna zawodowa organizacja, reprezentująca członków o różnych przekonaniach politycznych. Jednocześnie zarząd główny postanowił zwrócić się z apelem do ogółu członków o pełne wyzyskanie w akcji wyborczej przysługujących im indywidualnie praw obywatelskich.

Jak wiadomo sanacja próbowała za wszelką cenę użyć Stowarzyszenia urzędników do swych celów wyborczych. Urzędnicy państwowi stanęli jednak mocno i prawie jednomyślnie na gruncie bezpartyjności; nie w sensie jednak używanym przez sanację, ale w sensie bezpartyjności prawdziwej i rzetelnej.

Poznał swój swego

Z Sosnowca donoszą:

W związku z pobytem w Zagłębiu króla cyganów Kwieka współpracownik sanacyjnego Expressu Zagłębia wystąpił o audjencję u jego królewskiej mości i na wstępie zaraz zapytał króla o zapatrywania polityczne, na co otrzymał gorące zapewnienie, iż cyganie wszyscy z sanacją idą a jest tych zwolenników około 14 tysięcy.

Oferta zwłaszcza dla sanacji bardzo poważna szkoda tylko że Express nie napisał jak sobie cyganie wyobrażają to poparcie względnie czego za żądają za swą pomoc, w każdym razie w okresie wyborczym nie można lekceważyć takiej deklaracji.

Wprawdzie nasuwa się pewien szkopuł, mianowicie stwierdzenie przynależności państwowej nowego zwolennika, lecz jest to drobiazg, bo jeżeli w swoim czasie można było uobywatelić około 2 milionów obcokrajowców — żydów, dlaczegożby obecnie nie można było zrobić tego samego z garstką cyganów, zgóry deklarujących swe poparcie.

Zresztą cyganie i sanatorzy — to całkiem dobrane towarzystwo!

(Przypuszczać należy, że nawet wśród cyganów znajdują się tacy, którzy porozumieniem z sanatorami będą się czuli obrażeni. Przyp: zecera).

Nowe gwałty wobec ludności polskiej w Niemczech

Prasa polska w Niemczech donosi że w Mikolajkach (pow sztumski) bandy Stahlhelmu napały na szkółkę polską: Zbiry powybiły szyby w szkole i w mieszkaniu nauczyciela, zdemolowały doszczętnie mieszkanie nauczyciela a właścicielkę domu w którym się mieści szkoła obrzucili kamieniami. Ostpreussische Ztg. donosząc o tym napadzie, dodaje beczelną uwagę, że bojówki niemieckie oczyszczają okolice pograniczne.

Polsko — Katolickie Towarzystwo Szkolne w Olsztynie postanowiło w miejscowości Tomaczkowo (na Warmji) uruchomić prywatną szkołę polską. Heimatdienst, dowiedziawszy się o tem rozwinął bardzo intensywną akcję, żeby plan Polsko — Katolickiego Towarzystwa Szkolnego rozbić. Ostatnio Heimatdienst urządził w Tomaczko-

kwie Dzień Niemiecki (Deutscher Tag), podczas którego teoryzowano ludność sprzyjająca polskim szkołom: Nic też dziwnego, że w Tomaczkowie dotąd nie doszło do otwarcia polskiej szkoły.

Zbrodnia bezbożników meksykańskich

Meksyk: W San Carlos w stanie Tobasco — jak już donosiliśmy — bezbożnicy meksykańscy podpalili kościół w którym zgromadziło się na modlitwie około 80 chłopów.

Ci z pośród chłopów, którzy zdołali ująć przed pożarem, zostali pomordowani przez bezbożników wystrzałami rewolwerowymi.

Uczciwy głos niemiecki

Socjalistyczny organ niemiecki „Volkswacht“ wychodzący na niemieckim Górnym Śląsku, w Nr 217 umieszcza artykuł wstępny pod tytułem „Rewizja granic“, pióra Rolfa Reventlowa z Wrocławia.

Artykuł ten rzeczowością swą i tonem tak odbiega od wszystkich znanych nam wystąpień publicystyki niemieckiej na temat korytarza że na niwie dziennikarskiej niemieckiej jest swego rodzaju białym krukiem.

Staje się rzeczą konieczną — pisze Rolf Reventlow — by obóz socjalistyczny zajął stanowisko w stosunku do tego oficjalnego już dzisiaj Ostonajonizmu, stawiając zasadnicze pytanie: Czy rewizja granic drogą pokojową jest wogóle do pomysłenia w sensie realno — politycznym, czy leży ona w interesie niemieckich mniejszości i czy jest do pomysłenia z punktu widzenia zasady etnograficznej w odniesieniu do narodowo — politycznego status quo?

Na pytanie to niemiecki socjalista, mający od wagę swych przekonań, odpowiada:

Wystarczy znać zdecydowaną postawę bloku centrolew w Polsce, polskich demokratycznych stronnictw i polskich socjaldemokratów nie mówiąc już o obozie Marszałka Piłsudskiego, by stwierdzić niemożliwość jakiegokolwiek rewizji drogi pokojowej.

Mówiąc o wystąpieniach antypolskich nacjonalizmu niemieckiego, pisze „Volkswacht“ w dalszym ciągu co następuje.

Należy wczuć się w nastrój ludności państwa które po 100 letnim ciężkim okresie niewoli zdobyło znowu niepodległość narodową wraz z własnym organizmem państwowym i które widzi uzna nie swych granic jedynie formalne, nie zaś faktyczne — a wtedy zrozumie się, że słowa Treviranusa musiały wywołać takie zdecydowane echo. Hasło rewizji granic, budowa krążowników, które mogłyby w przeciągu kilku godzin zniszczyć młodą marynarkę wojenną Polski, oto są argumenty w stosunku do naszego największego na wschodzie sąsiada którego armia jakkolwiek duża i kosztowna, niemniej jednak zawsze o wiele tańsza jest od niemieckiej armii, złożonej ze 100 tysięcy żołnierzy. Czytając burżuazyjną prasę wschodniej polacji Niemiec, a nawet pozostałej Rzeszy, przeciętny czytelnik wyobraża sobie, że idzie tu — gdy mowa o tak zwane odebranych dzielnicach — o rdzennie niemiecką ziemię. Ponieważ prasa ta czuje samą, że dowiedzenie tego byłoby niemożliwe, postępuje tak jak Kölnische Zeitung w numerze z dnia 28 czerwca br, mówiąc, iż ostatecznie nie idzie tu o cyfry ale o charakter mieszkańców danego obszaru, przyczem należy podkreślić, że Niemcy na terenie korytarza i dziś jeszcze stanowią kulturalnie przodującą warstwę.

Jest to mniej więcej ten sam argument — pisze tłustym drukiem Volkswacht — którym posługiwano się na użytek Europejczyków przy nie bywałym wysiłku w kolonjach. Jeszcze niebezpieczniejszą jednak od tej teorii kulturalnej przewagi — która w istocie wywodzi się z bezwzględnej gniebienia polskości przez b. władców jest, gdy centrale Heimatdienstu w studjum, poświęconem tradycyjnej prowincji Grenzmark — Polen — Westpreussen — operują mapą narodowościową, upraszczającą zagadnienie korytarza, zaliczając słowiańskich Kaszubów do Niemców i w ten sposób osiągają rzekome granice narodowościowe w tych okęgach. W ten sposób dochodzi się do wręcz przeciwnych wniosków niż ten. do którego dojść należy przy obiektywnym rozpatrzeniu stosunków narodowościowych na Pomorzu.

Korytarz jest w istocie składową częścią tej linii polskiej, której istnienie stwierdził jeszcze w roku 1907 narodowo bezwzględnie nie będący w podejrzeniu przyjaciel Hugenberg profesora Ludwika Bernhard, opierając się na urzędowych danych władz pruskich danych, które wobec polityki wschodniej, uprawianej przez niemiecki sztab urzędniczy i garnizony nie dały zbyt przyjaznego dla Polaków obrazu co do polskiego stanu zaludnienia nawet w przeważająco polskich gminach (w oryginalnie tłustym drukiem).

Skonstatowano już wówczas urzędowo następujący procent polskiej ludności na terenie korytarza Puck — 61 procent, Wejherowo — 52 proc, Karłuzi — 67 procent, Starogard — 74 procent; Chojnice — 56 procent; Tuchola — 66 procent; Świecie — 55 procent, Grudziądz — 42 procent; Chełmno — 52 procent, Wąbrzeźno — 65 procent; Lubawa — 80 procent; Brodnica — 65 procent.

W dalszym ciągu tego artykułu pan Rolf Reventlow potężnie wprowadzając ze swego stanowiska sprawę optantów oraz wysuwając szereg wynikających z zapatrywań jego zarzutów, pisze jednak w dalszym ciągu:

Optanci wywędrowali jednak, Polacy przybyli i dziś stoimy wobec faktu realnego, że w ostatnich wyborach do Sejmu w roku 1928 na niemieckie listy padło w Poznańskim 113000 głosów to znaczy 14 procent, na Pomorzu zaś czyli na terenie tak zwanego korytarza 52000 głosów czyli 15,5 procent, przyczem zwrócić uwagę należy na to, że mała socjalistyczna grupa tego okręgu oddzieliła się od niemieckiej partii socjalistycznej w Pol-

sce, kandydując na jednej liście ze stronnictwami burżuazyjnymi niemieckimi: W b. niemieckiej części Górnego Śląska obliczenia niemieckiego Volksbundu wykazały w roku 1928 zaledwie 20 procent niemieckich dzieci w wieku szkolnym.

Powyższy artykuł uczciwego niemieckiego socjalisty — pisze Kurjer Łódzki, jest zdaniem naszym rzadkim głosem odwagi. Argumentów jego i cyfr powinni przedewszystkiem nauczyć się ci socjaliści niemieccy, którzy nie mają odwagi wyjawienia prawdy o stosunkach polsko — niemieckich.

Naród a państwo

Sanacja, która właściwie żadnego nie posiada programu, od pewnego czasu — przeciwstawiając się hasłom narodowym — podkreśla swe rzekome państwowe przekonania.

Niejeden ze zdziwieniem zapyta: albowż można przeciwstawić te dwa pojęcia które raczej tworzyć powinny całość nierozdzielną, boć przecie naród wytwarza państwo i państwowość, która znowu jest wyrazem zewnętrznym narodu. Co prawda naród istnieć może bez własnej państwowości — przykładem tego przeszło stuletnia nasza niewola. Czy da się jednak pomyśleć państwo bez narodu?

W wiekach średnich przykładów takich było sporo, stopniowo jednak poczęły się państwa odbudowywać na podstawach narodowych i proces ten po wojnie i po upadku Austrii został dokonany przynajmniej o ile dotyczy cywilizowanych państw europejskich. Jak widzimy krystalizacja ta w dalszym ciągu i w bardzo pośpiesznym tempie odbywa się dziś w krajach pozaeuropejskich (naprzykład Indje).

Skoro więc państwa są narodowe a państwowość wytworem narodu, jak mamy wytłumaczyć sobie rozdzielenie, które często zdarzają się pomiędzy ogromną większością narodu a władzami państwowymi?

Zależy to oczywiście całkowicie od tego, kto i jaką drogą wybił się na czoło państwa i jak rozumie swoje zadanie.

Są przywódcy narodów, którzy zadanie swe rozumieją jako szczytną służbę społeczną, są też i tacy, którzy władzę swą uważają jako zdobycz i osobisty przywilej.

Stąd mamy też dwie krańcowo różne państwowości. Tam, gdzie król czy dyktator, czy prezydent, a z nim rząd cały, uważają się za służbę narodu (wzorem Mistrza Boskiego, który służył służył swoim) wszystkie też organy państwowe służą dobru społeczeństwa.

Armja strzeże granic państwa i zewnętrznego bezpieczeństwa narodu, jest chlubą i ukołaniem całego społeczeństwa.

Policja utrzymuje ład i bezpieczeństwo wewnątrz, jest ona postrachem jedynie dla zbrodniarzy, każdy prawy obywatel, jakichkolwiek jest przekonań politycznych, widzi w organach policji swych opiekunów.

Sądy niezależne od żadnych wpływów ubocznych strzegą prawa tego fundamentu wszelkiego współzycia społecznego.

Organy skarbowe i gospodarcze uważają za pierwszy i główny swój obowiązek popieranie wszelkiej zdrowej przedsiębiorczości i rozwoju życia ekonomicznego, nie zaś jego hamowanie i tłu mienie.

Wszystkie wogóle urzędy istnieją po to by ułatwiać obywatelowi życie, nie zaś zatruwać je tysiącami szkanami.

Inaczej dzieje się w państwach, gdzie władza nie jest służbą społeczną ale panowaniem.

Przykładów sporo można przytoczyć nietylko w Europie, ale i na drugiej półkuli. Jako bardzo aktualne w dobie obecnej można przytoczyć stosunki w niektórych republikach środkowo i południowo amerykańskich, gdzie np. armja nie służy bynajmniej do obrony granic ale do walk wewnętrznych, wojny domowej, celem wydzwignięcia tego lub innego prezydenta lub dyktatora i następnie utrzymania go przy władzy — dopóki nie przyjdzie inny — silniejszy.

Typowym państwem policyjnym — w ujęciu słowa tego znaczeniu — była Rosja (przedwojenna) gdzie wszelkie zbrodnie cieszyły się dość szeroką bezkarnością, podczas gdy policja i kwiat jej — żandarmerja zajęte były przedewszystkiem tropieniem domniemych wrogów caratu, gdzie za ciężkie przestępstwa niekiedy wymierzano kilka tygodni aresztu, gdzie najszlachetniejsi synowie narodu wypełniali ponure więzienia Petropawłowskie i Szliselburskie spędzając tam w strasznie osobnym niekiedy dziesiątki lat.

Mimo wszystko przyznać trzeba że sądownictwo w Rosji stało na dość wysokim poziomie, to też celowo sprawy polityczne bywały usuwane z pod kompetencji sądów i załatwiane administracyjnie.

Zadanie władz skarbowych w podobnych państwach ogranicza się przeważnie do wyciskania podatków, wszelka inicjatywa prywatna jest źle widziana, tłumiona, gdyż władza uważa siebie za

jedynego prawego szafarza dóbr, któremi obdarza swych adherentów.

Co się tyczy szerokiej mas urzędniczych — pisze Dziennik Wileński — nr 232, źle traktowane pozbawione swobody przekonań — z wyjątkiem nielicznej grupy uprzywilejowanych korzystających z awansów pobierających niekiedy po kilka pensyj.

Tak więc państwowość jest niewątpliwie wielkiem i szczytnym słowem, szczęśliwe są narody, które posiadają swą państwowość, o ile państwowość ta wyszła z narodu jest niejako uosobieniem jego niepodległości i majestatu.

Gdy jednak państwowość utożsamiona bywa z panowaniem nad narodem, staje się ona pospolitą niewolą czy okupacją, jako że okupantem nie koniecznie być musi obcy najeźdźca, może nim być rodak z krwi i kości. Albowż Rosja dzisiejsza nie jęczy pod jarzmem najstraszniejszej okupacji, jakkolwiek rządzona jest przez synów własnej ziemi? Albowż nie były okupacją rządy de Rivery, okupacją co prawda bez porównania łagodniejszą bądź co bądź jednak okupacją która skończyć się musiała, jak kończą się wszystkie okupacje:

Albowiem suwerennym może być tylko naród i ta państwowość, która z niego wyrosła i z nim stanowi jedną całość.

Ks. Prymas Hlond w Londynie

Londyn: W piątek wieczorem na dworzec Victoria przybył J. Em. ks. Prymas Hlond, którego oczekiwali na peronie kardynał Bourne w otoczeniu duchowieństwa, ambasador R. P. Skirmunt (konul gen hr. Komierowski, personel ambasady i konsulatu R. P.: zarząd Towarzystwa Polskiego w Londynie iraz przeszło 100 osób ze sfer polonji londyńskiej. W Dover powitali dostojnego gościa sekretarz ambasady Zaleski i proboszcz kościoła polskiego Cichos, którzy towarzyszyli ks. kardynałowi do Londynu. Po powitaniu i przedstawieniu obecnych ks. kardynał odjechał z kardynałem Bourne, którego jest gościem.

Ciężki stan żony aresztowanego b. posła Dubois.

Żona aresztowanego byłego posła Dubois znajdowała się podczas jego aresztowania w ostatnim okresie ciąży. Po aresztowaniu męża nastąpiły u niej komplikacje. Wskutek tego na klinice położniczej musiano dokonać operacji. Dziecko jest nie żywe. Stan matki bardzo groźny.

Wobec tego rodzina zwróciła się do prokuratorji o pozwolenie aresztowanemu posłowi Dubois przyjazdu do Warszawy celem zobaczenia się z żoną. Sędzia śledczy Demant wydał zarządzenie ażeby posła Dubois przywieziono do Warszawy.

B. poseł Dubois pod silną eskortą u swej chorej żony.

W Polonji nr 2161 czytamy.

Warszawa. Adwokat Benkel obrońca osadzonego w więzieniu brzeskim b. posła Dubois zwrócił się do prokuratora Rudnickiego z prośbą o pozwolenie przyjazdu do Warszawy więźnia celem widzenia się z ciężko chorą żoną przebywającą w klinice położniczej. Sędzie śledczy Demant do którego sprawa została skierowana wyraził swoją zgodę i wydał odpowiednie zarządzenie: Przywiezienie byłego posła do Warszawy nastąpiło dziś rano. Został on przywieziony pod silną eskortą i bezpośrednio z dworca udał się pod strażą do kliniki, która już od rana obstawiona jest agentami policyjnymi: W chwili po przywiezieniu byłego posła Dubois do kliniki około godz 10 rano żona jego powiła dziecko. Dziecko urodziło się martwe. Spóźniony poród z powodu wstrząsu nerwowego, jakiemu swego czasu uległa żona posła Dubois stał się przyczyną nieszczęścia ich dziecka.

Żona posła Dubois była jedyną osobą, z którą rozmawiał uwięziony. Cały czas w czasie rozmowy z żoną był obecny w pokoju prokurator: Po odbytem widzeniu poseł Dubois został autem przewieziony do urzędu śledczego na ulicę Daniłowiczowska. Po południu odbył się pogrzeb dziecka posła Dubois: Na prośby uwięzionego o pozwolenie wzięcia udziału w pogrzebie dziecka nastąpiła odmowa.

Były poseł Dubois ma być odwieziony z powrotem do Brześcia nad Bugiem.

W stanie zdrowia żony jego nastąpiła pewna poprawa.

Zwiększenie obiegu pieniężnego w Polsce

Obieg pieniężny w Polsce w dniu 1 października wynosił przeszło miliard 600 milionów zł, w tem na banknoty Banku Polskiego przypada miliard 370 milionów zaś na bilon (srebro, nikiel i brąz) 230 milionów. Ponadto znajdują się w obiegu bilety państwowe (banknoty po 5 zł) na sumę przeszło 2 miliony zł, które Bank Polski wycofuje z obiegu.

W dniu 1 stycznia br obieg pieniężny w Polsce wynosił miliard 484 miliony zł w tem banknotów Banku Polskiego miliard 246 milionów, biletów bankowych 48 milionów i bilonu 190 milionów. Wzrost obiegu pieniężnego w Polsce, wynoszący przeszło 120 milionów zł należy tłumaczyć znacznym zapotrzebowaniem kredytów w Banku Polskim w roku bieżącym.

CHOJNICE I POWIAT

Chojnice, dnia 13. października 1930 r.

Sprawozdanie z akademii

urządzonej przez miejscowe Towarzystwo Gimnastyczne Sokół ku czci wielkiego wodza i swego patrona Tadeusza Kościuszki z powodu braku miejsca zamieścimy jutro.

Uroczystość Poświęcenia Powiatowego Ośrodka Zdrowia

odbędzie się w dniu 19 października br w Lipienicach. Program.

Godz 10) Przyjęcie na granicy powiatu chojnickiego p wojewody pomorskiego i Ks Biskupa

Godz 11) Polowa Msza św przed Ośrodkiem Zdrowia, poświęcenie którego dokona Ks Biskup kazanie wygłosi ks delegat Schulz następnie przemówienia p starosty Dra Zaleskiego i wójta pana Słomińskiego

Godz 13) Po nabożeństwie defilada oddziałów Przystosowania Wojskowego i Wych Fiz.

Godz 13.15) Wspólny obiad w ubikacjach p Janta Lipińskiego

Godz 14.30) Zwiedzenie prac przy budowie drogi szabrowej Lipienice — Borzyszkowy i drogi betonowej Swornegacie — Chociński — Młyn

Godz 15.15) Regaty jesienne Chojnickiego Klubu Żeglarskiego w Charzykowach.

Dla uczestników będą stały do dyspozycji na placu Jagiellońskim samochody od godz 9.30 Południe o godzinie 3 po południu.

KRONIKA POLITYCZNA.

Przesłuchanie byłych posłów.

Do Brześcia udał się sędzia śledczy do spraw szczególnej wagi pan Demant, celem przesłuchania uwieczonych b posłów.

Z art 101 k k oskarżeni są następujący posłowie. Barlicki, Ciołkosz, Dubois, Lieberman, Mastek, Prager, Sawicki, Bagiński, Putek, Witos; Kiernik Aleksander Dębski, Popiel i Korfanty. Ten ostatni pociągnięty został pozatem z art 591 k k. Byli posłowie ukraińscy. znajdujący się w Brześciu okarżeni są z art 100 k k za prowadzenie akcji zmierzającej do oderwania części terytorium od Rzplitej:

— jednak więzieni w Brześciu b posłowie mają ogolone głowy.

W Gazecie Bydgoskiej nr 230 czytamy. W uzupelnieniu podanej przez nas wiadomości o ciężkiej chorobie żony aresztowanego b posła Dubois dowiadujemy się, że według opowiadań świadków p Dubois jest bardzo wymizierowany i ma ogoloną głowę.

Zachowanie się katolika przy wyborach

W artykule „Zadanie wyborcy (katolika) „Polska” pisze.

„Katolik z nautry rzeczy nie może godzić się w poglądach z partjami, które głoszą ideały wyrotowe, stoją na stanowisku walki klas. lub lekceważą sobie cele narodowe, wysługując się tej czy innej międzynarodowce:

Wyborca katolik nie może popierać listy na której znajdują się wrogowie Kościoła, zwolennicy rozluźnienia węzła małżeńskiego przez dopuszczenie ślubów cywilnych i rozwodów, szermierze zeświecczenia szkoły i usunięcia zasad moralnych, opartych na Ewangelji z życia społeczne go i państwowego.

Trudno uwierzyć, aby pomimo obietnic iż da me stronnictwo będzie bronić spraw Kościoła, tak było istotnie, jeśli na liście tego stronnictwa obok nazwisk kandydatów, przynajmniej się do katolickiego cyzmu — znajdziemy nazwiska zaawansowane w robocie radykalnej, masonskiej lub wogóle niechrześcijań — żydów.

Niema najmniejszej pewności, że w zespole posłów czy senatorów z tej listy wybranych, zwycięży światopogląd katolicki czy narodowy. Należy raczej spodziewać się że będzie właśnie inaczej. że katolicy okażą się muszą w mniejszości, bez decydującego wpływu na politykę obozu.

Na jakiego zatem rodzaju listę powinien katolik głosować?

„Musimy — odpowiada Polska — przede wszystkim zwracać się ku takim listom, na których widzieć będziemy ludzi o wyraźnym obliczu i katolickim i narodowym którzy między sobą nie będą toczyć sporów ani w sprawach Kościoła, które go bronić przyrzekli, ani w sprawach ogólnie narodowych. gdyż wszyscy hołdują ideałowi wielkiej potężnej, praworządnej i szczęśliwej w rozumnej wolności ojczyzny.”

Kawa i rewolucja.

Poraz pierwszy zaszedł w historii fakt, że nad produkcja kawy stała się przyczyną poważnych fermentów.

Kryzys kawowy w Brazylii datuje się już od roku 1924 to jest od czasu sztucznego wyśrubowania cen. Rynek kawowy w Brazylii uzależniony jest od Nowego Jorku, kapitaliści bowiem północno - amerykańscy poczynili ogromne wkłady w piantacje brazylijskie. Wahania na rynku nowojorskim odbijają się przeto stale na rynkach Brazylii. Wewnątrz Brazylii znajduje się obecnie ponad 20 milionów worków kawy, zaś w portach pozostało się zbiorów zeszłorocznych około 13 milionów worków.

Papierowe 5 złotych można jeszcze wymieniać

W związku z wycofaniem z obiegu 5 złotych biletów skarbowych pojawili się na prowincji niesumieni agenci, którzy rozsiewają fałszywe wieści, jakoby te bilety stały się bezwartościowe i wyłudza je po cenie 4,50 zł i taniej za sztukę. Wobec tego należy wydać w stosowny sposób pouczenie, że: a) bilety skarbowe z datą 1 maja 1925 roku straciły moc obiegową z dniem 30 czerwca 1929 roku jednak do dnia 30 czerwca 1931 roku włącznie przyjmowane będą jeszcze jako środek płatniczy, względnie do wymiany przez centralną kasę państwową, kasy skarbowe i wszystkie oddziały Banku Polskiego, b) bilety skarbowe z datą 25 października 1926 roku straciły moc obiegową z dniem 30 czerwca br jednak do dnia 30 czerwca 1932 roku włącznie przyjmowane będą jeszcze jako środek płatniczy względnie do wymiany przez powyższe wymienione instytucje.

Kino Nowości

wyświetla dziś w poniedziałek powtórnie na ogólnie życzenie wielki film wytwórczości polskiej pod tytułem Grzeszna Miłość Potężny dramat miłosny według powieści Andrzeja Struga pod tytułem Pokolenie Marka Swidy. W roli głównej królowa ekranu Jadwiga Smosarska i Miss Polonia Zofja Batycka Ceny zwykle — Jazz — band.

Kryzys w tej gałęzi jest przede wszystkim rezultatem zbyt wygórowanych cen, które uniemożliwiają pozbycie się zapasów i są przyczyną obecnych fermentów politycznych w Brazylii.

Likwidacja szkół polskich na Litwie:

Ze 120 szkół polskich które istniały na Litwie jeszcze w 1925 roku — pozostało obecnie zaledwie 11 szkół ludowych i 4 gimnazja, z których 3 są prywatne. Dyrektorem polskiego gimnazjum jest znany szowinista litewski Baronas.

Jeżeli się zważy, że ludność polska na Litwie sięga 200 tysięcy — to rzecz prosta, że ilość szkół jest w tem stosunku wręcz śmieszna.

Mimo silnego kursu antypolskiego wśród ludności nurtują prądy porozumienia się z Polską: Ogół litewski coraz potężniej uświadamia sobie niebezpieczeństwo, płynące z proniemieckiego stanowiska rządu.

Aresztowanie pięciu świadków na sali sądowej.

W Sądzie Okręgowym w Starogardzie odbyła się rozprawa przeciwko dwóm braciom Jurgo, którzy w pierwszej instancji skazani zostali za napad i pobicie, jeden na 3 a drugi na 2 miesiące więzienia. W czasie rozprawy przewodniczący trybunału zarządził aresztowanie świadków, podejrzanych o fałszywe zeznania, złożone w tym procesie których też osadzono w areszcie sądowym.

W zakończeniu rozprawy sąd zatwierdził wyrok pierwszej instancji w całości.

Spiżyn Polski zdobywa rynki zagraniczne:

W Liege, gdzie na wystawie tamtejszej Polski Monopol Spiżynowy został odznaczony najwyższą nagrodą Grand Prix, powstała spółka „Polspirit”, mająca za zadanie import i sprzedaż produktów Polskiego Monopolu Spiżynowego na obszarze Belgii, Konga Belgijskiego i W Ks Luksemburskiego. Wzajemnie zobowiązanie do sprzedaży określonych kontyngentów rocznych spółka otrzymała prawo wyłączności na wspomniane kraje. Pierwsze transporty zostały wysłane i spółka nadsyła już zamówienia na dalsze partje towaru.

Ponadto zawarto umowy z przedstawicielami na Francję i kolonie francuskie, Argentynę, Brazylię, Urugwaj oraz Kanadę. Niezależnie od tego Monopol Spiżynowy sprzedał bezpośrednio, na skutek zamówień poszczególnych firm zagranicznych, większe partje swych wyrobów do Beyrutu (Syrja), Aleksandrii (Egipt) i Meksyku, przyczem firmy zgóry regulowały gotówką całkowitą należność.

Tegoroczne zbiory miodu.

Głównym ośrodkiem produkcji miodu w Polsce są Krey Wschodnie, gdzie całe niemal powiaty produkują go masowo, a z innych okolic kraju znane są posieki naprzykład w Białostockiem; Radzyńskim i Łomżyńskim.

Według wieści, jakie z różnych stron nadchodzą, tegoroczny zbiór miodu na kresach jest na ogół niepomyślny. Natomiast na terenie byłej kongresówki zbiory zapowiadają się lepiej niż w roku ubiegłym.

W Łomżyńskim a zwłaszcza w okolicach Małkini i Czyżewa dał się we znaki pszczelarzom zgniłec — zaraza, która zniszczyła wiele psiek.

Ogólny zbiór miodu w tej chwili w cyfrach nie może być ustalony, gdyż brak jest szeregu danych stwierdzić jednak należy, iż na własne nasze potrzeby w zupełności go wystarczy:

Z powodu dużego dowozu miodu na rynki cena jego w ostatnich dniach trochę obniżyła się i w porównaniu do roku ubiegłego jest o 10 — 20 procent niższa.

Fabryki zaopatrują się w miód ciemny tylko w razie potrzeby, nie robiąc zapasów, gdyż jest to towar przeważnie sprzedawany za gotówkę.

Myśli o inteligencji:

Największym dramatem Rosji jest to, że robotnik rosyjski i chłop rosyjski stracili szacunek dla elity umysłowej własnego narodu:

Tam, gdzie sfery intelektualne występują przeciw Prawu, lud wystąpi — prędzej czy później — przeciw sferom intelektualnym:

Lud nie przebacza nigdy swojej elicie tchórzostwa moralnego:

Jeżeli inteligencja wyrzeka się ideału dla chleba świeżego, to jakim czołem śmie wymagać od mas, by wyrzekły się chleba czerstwego dla ideału?

Państwo, w którym sędzia przestaje być tylko sędzią — takie państwo jest chore śmiertelnie.

Tylko takie państwa wytrzymały burze dziejowe, które miały sędziów:

Jeżeli złamie Prawo minister — to jest przestępstwo, jeżeli złamie Prawo urzędnik — to jest zbrodnia, jeżeli złamie albo ominie Prawo sędzia — to jest cios, zadany w samo serce Ojczyzny.

Z prac filozofa włoskiego
Benedetto Croce.

Cudowny zegar w Mesynie:

Nowa dzwonnica katedry w Mesynie posiada obecnie najpiękniejszy dzwon i zegar świata. Dzięki ofiarności Arcybiskupa z Mesyny otrzymała wieża mechanizm, przewyższający nawet sławny zegar strasburski. Wieża wysokości dwudziestu pięciu metrów, zbudowana dla ochrony przed trzęsieniami ziemi na betonowym fundamencie zakończona jest u szczytu figurą skaczącego lwa, dzierżącego sztandar miasta w swych szponach. W południe porusza lew ogonem i wydaje naturalnie brzmiący ryk. Pod lwem znajduje się kogut z brązu, pięjący trzy razy dziennie rano, w południe i wieczorem. W dzwony biją dwie bronzowe święte — Dina i Elarenza, które w roku 1282 uratowały rzekomo miasto.

Z czterech stron wieży znajdują się oświetlone w nocy tarcze zegara. Wskazują one oprócz godzin fazę księżyca i bieg planet wokół słońca (Pod zegarem znajduje się rodzaj terasy, po której poruszają się różne symboliczne figury, oznaczające dzień tygodnia, cztery pory roku i cztery zdania nowego testamentu. Obrazy Biblii zmieniają się z ponami roku.

Nie bez słuszności nazywają we Włoszech zegar ten „Cudownym dzwonem z Mesyny”:

RUCH WYDAWNICZY

Od Naszego Morza!

Pod tym tytułem wychodzi w Grudniadzu (Rynek 15) bogato ilustrowany dwutygodnik o morzu polskim i Pomorzu: Należy pochwalić i gorąco poprzeć myśl zapoznawania za pomocą tegoż czasopisma społeczeństwa polskiego a w szczególności naszej młodzieży z wszystkimi sprawami, związanymi z morzem i Pomorzem — szczególnie w tym czasie, kiedy zainteresowanie całej Polski jest skierowane ku Bałtykowi i Pomorzu, kiedy okazuje się w całym narodzie niezłomna wola obronić to, co jest nasze, polskie, polski Bałtyk; — kiedy rozbrzmiewają po całym kraju echa potężnych manifestacji przeciw Treviranusowi. To też gorąco polecając, szczególnie naszej młodzieży nasze ilustrowane czasopismo o bogatej ciekawej i urozmaiconej treści „Od naszego morza”, wyrażamy nadzieję, że dotrze ono do każdego miasta i miasteczka, ba do każdej wsi jak Polska długa i szeroka! Cena tylko 4 Ogroszy od egzemplarza 75 groszy miesięcznie łącznie z przesyłką Nr P K O Poznań 212707.

Pomorze i Gdynia:

Czasopismo gospodarcze — Organ Izby Przemysłowej — Handlowej w Grudniadzu wychodzi 2 razy w miesiącu.

Ukazał się numer 18 i zawiera. Warunki pomysłowego rozwoju portu gdyńskiego, Kronika Ustaw i Rozporządzeń, Z prac Izby, Wiadomości z Gdyni, Wiadomości gospodarcze z kraju, Wiadomości gospodarcze z zagranicy, Informacje eksportowe, Możliwości handlowe i eksportowe; Ruch w rejestrze handlowym.

Wesoły kącik

Kącik humorystyczny:

Jackson przechodząc przez jadalnię po wyjściu gości, spostrzegł na podłodze pod stołem srebrną łyżeczkę i mówi do żony:

— Ciekaw jestem, który z naszych gości ma dziurawą kieszeń?

RUCH W TOWARZYSTWACH

Lutnia: Lekcja śpiewu odbędzie się dziś w poniedziałek dla basu, jutro; we wtorek dla tenora punktualnie o godzinie 8,15 wieczorem w szkole. Kompletne przybycie wszystkich członków jest konieczne. Dyrygent

Zebrań Żeńskiej Konferencji św Wincentego a Paulo odbędzie się w środę dnia 15 października 1930 roku o godzinie 5 po południu w klasztorze: O liczny udział uprasza Zarząd

Ogłoszenie!

Dot: Wyznaczenia cen maksymalnych na artykuły pierwszej potrzeby.

Na podstawie rozp. Min. Spraw Wewn. z dnia 19. VIII. 1928 r. o uregulowaniu cen przetworów zbóż chlebowych, mięsa i jego przetworów (Dz. Ust. R. P. Nr. 37. poz. 761) w związku z rozp. wyk. Woj. Pom. z dnia 23. X. 1928 r. (Pom. Dz. Wojew. Nr. 18. poz. 146) po poprzednim zasięgnięciu opinii komisji do badania cen wyznaczam następujące ceny maksymalne na artykuły pierwszej potrzeby.

1 kg. mięsa wołowego z kośćcami	2,60	—	2,80	zł.
1 " " bez kości	2,60	—	3,40	"
1 " " na pieczeń	2,60	—	3,40	"
1 " " wieprzowego	2,60	—	2,80	"
1 " " na kotlet			3,20	"
1 " " od głowy			0,50	"
1 " " cielęcogo			2,40	"
1 " " od kulki	2,60	—	2,80	"
1 " " skopowego	2,40	—	2,60	"
1 " " od kulki			2,80	"
1 " słoniny			3,00	"
1 " loju topionego	2,60	—	2,80	"
1 " smalcu			4,40	"
1 " kiszki krwawej	2,60	—	3,20	"
1 " wątrobianki	2,60	—	3,40	"
1 " kiszki mięsnej wieprzowej			4,00	"
1 " parówek wyczyszczonych			3,60	"
1 " więdzskich			3,60	"

Powyższe ceny podaję do publicznej wiadomości z tem, że winni żądania lub pobierania cen wyższych od wyznaczonych ulegną karze na podstawie art. 4 i 5 rozp. Prez. R. P. z dnia 31. VIII. 1926 r. o zabezpieczeniu podaży przedmiotów powszedniego użytku (Dz. U. R. P. 91 poz. 527) karze aresztu do 6-ciu tygodni lub grzywnie do 10.000 zł. o ile dany czyn nie ulega surowszemu ukaraniu w myśl ustawy karnej oraz orzeczoną zostanie konfiskata przedmiotów do których odnosi się czyn przestępczy.

Ludność miasta i powiatu wzywam, aby cen wyższych od ustalonych nie płaćła, a tych którzy żądają lub pobierają wyższe ceny za mięso słonine, smalec i wyroby masarskie podała celem ukarania.

Ceny wyżej wyznaczone obowiązują od dnia ogłoszenia.

Chojnice, dnia 11 października 1930 r.

STAROSTA POWIATOWY
p.o (—) **Dr. J. Zaleski**
Radca Wojewódzki.

Obwieszczenie.

Imienna lista płatników państwowego podatku dochodowego z okręgu miasta Chojnice za rok 1930 wyłożona jest do publicznego wglądu w ratuszu pokój 12 na przeciąg 4 tygodni.

Chojnice, dnia 11 października 1930 r.

Magistrat.

Ogłoszenie.

W sprawie postępowania układowego kupca Pawła Felskiego w Brusach, znak akt I. N. 1/30. w wykonaniu art. 40. R. P. R. z dnia 6. marca 1928 r. Dz. U. nr. 27. poz. 244. wyznacza się w celu ustalenia listy wierzycieli drugi termin do sprawdzenia wierzytelności na dzień 24 października r. b. o godz. 10-tej w Sądzie Powiatowym w Chojnicach pokój nr. 3.

Lista sprawdzonych wierzycieli wyłożona będzie od dnia 25. 10. r. b. w Sekretariacie tegoż Sądu pokój nr. 3.

Od daty wyłożenia listy osoby interesowane mogą zaskarżyć w terminie 7 dniowym postanowienia nadzorca sądowego co do wciągnięcia lub odmowy wciągnięcia wierzytelności na listę do Sądu, który spór ostatecznie rozstrzyga. R. zstrzygnięcie Sądu nie pozbawia stron prawa wytoczenia powództwa przez Sąd właściwy, do sprawy w nien być zapozwany nadzorca sądowy.

Chojnice, dnia 10. października 1930 r.

M. Nagórski, nadzorca sądowy.

P. P. Członkom i Sympatykom do wiadomości, że biuro

Powiatowego Komitetu Wyborczego B. B. W. R.

znajduje się przy **ulicy Batorego 7.**

Godz. urz. od 9—1 i 3—6.

Kierownik.

Jarmark kramny, na bydło i konie

odbędzie się w **TUCHOLI** we wtorek, dnia **21-go października 1930 roku.**

Magistrat

(—) **Saganowski**
Burmistrz.

„Wyborową cytańską

średniego gatunku tylko

cebule, dla odsprzedających oferuje tanto

Pa. A. Raźmierski i Ska.

Urzędowy Rozkład Jazdy na okres zimowy

poleca

„Księgarnia Dziennika Pomorskiego“.

Ucznia

piekarskiego poszukuje od zaraz lub później.

T. Bobkowski,
Piekarnia Cukiernia
Brusy, Dworcowa

OBUWIE!

Kropówki z cholewami, do polowania. Faleczone robocze dla chłopców na sprzedaż. **J. Chylewski**

Dworcowa 12.

KINO NOWOŚCI

W poniedziałek, 13 bm. o godz. 8,15

Na ogólne życzenie powtórnie wielki film krajowej produkcji pt.

Grzeszna miłość

Potężny dramat miłosny wdg. rozgłoszonej pow. **Andrzeja Struga**

„Pokolenie Marka Świdry“.

W rolach głównych: Królowa ekranu polsk.

Jadwiga Smosarska

i **Zofja Batorycka**

„Miss Polonja“ 1930 r.

Koncert wzmocniony!

Jazz - band!

Uwaga! By uprzysięgnąć obraz najszerzszemu społeczeństwu, cen nie podwyższamy, pomimo wprost horrendalnych kosztów wynajmu.

Dyrekcja.

Przetarg przymusowy

W **środe** dnia 15. X. 30 r. sprzedam w Chojnicach najwięcej dającym za gotówkę i **wirówkę** (Alfa Lawal) Zbiórka licytantów o godz. 8-mej w moim biurze przy ul. Dworcowej 58. II p.

Licytacja odbędzie się napewno.

W. Kowalski
Kom. sąd. Chojnice.

Dnia 14 i 15 bm. o godzinie 8-mej rano odbędzie się sprzedaż **mięsa wołowego** w taniej jatce (rzeźnia) Cena za funt 80 gr.

Ucznia

od zaraz poszukuje.

Jan Bieda

Restauracja dworcowa.

Służąca

od zaraz potrzebna.

Dworcowa 26 II prawo.

Dobrowolna licytacja

Dnia 16 października 1930 r. (czwartek) o g. 10 30 odbędzie się w **Nowym Dworze** w zagrodzie p. Paszkiewiczza dobrowolna sprzedaż inwentarza martwego i żywego oraz sprzętów domowych i gospodarczych za gotówkę najwięcej dającym.

Dudziński.

Dobrze utrzymane **dachówki** sprzedaje **Schmelter, Człuchowska 33**

Młodsza panienka

władająca językiem polskim i niemieckim potrzebna do mojej piekarni i cukierni zaraz lub od 1. 11. 30. Zgłosz. przyjm. Dz. Pom.

2 umeblowane pokoje z osobn. wejściem od zaraz lub od 1. 11. do wynajęcia. **Dworcowa 22 II. piętro** wschód z Owczarskiej.

Największy dom bławatów, konfekcji i galanterji na miejscu

poleca przebogaty wybór po cenach konkurencyjnych:

eleganckie płaszcze damskie

od najskromniejszych do najwykwintniejszych modeli.

Pulowery, kostjomy i swetry więzione, eleganckie wełniane i jedwabne suknie, jedwabie na sukienki, bielizna i wyprawy bielizniane, fartuchy, trykotaze, rękawiczki i pończochy. —

Elegancka konfekcja męska

kapelusze — koszule dzienne — krawaty.

Dla mieszkań: firany — dywany — materjały na chodniki i wyścielanie mebli kotdry — galanterja — wełna pończoszowa — torebki. —

Juljusz Schreiber - Chojnice

Telefon 48

Rynek 17